THE LIBRARY OF CONGRESS

DB
933
.M4

Author

Title

Imprint

16—47372-3 GPO

Memorial

Addressed by American citizens of Slovak birth to the Hungarian members of the Interparliamentary Peace Congress held in the City of St. Louis, Mo. September, 1904

DB933
M4

TO THE RIGHT HONORABLE COUNT ALBERT APPONYI, AND HIS HUNGARIAN COLLEAGUES TO THE INTERPARLIAMENTARY PEACE CONGRESS AT ST. LOUIS, MO.

Esteemed Sirs:

WE beg to submit to your careful and impartial consideration the memorial that follows. We are aware of the fact that this procedure is somewhat unusual and that by right of custom the memorial should have been presented to you on the soil of your native Hungary. But as the relation of your government toward the Slovaks would render the presentation thereof impracticable, even dangerous, we take the liberty, on behalf of our kinsmen, to deliver it to you on the neutral ground of this free Republic. We hope that the perusal of our memorial may cause you to reflect and may serve to right some of the wrongs complained of therein.

* * *

In the northwestern part of Hungary, on the slopes of the Tatra Mountains, is the home of the Slovaks, a branch of the Slavonic family of nations. Conservatively estimated, the number of Slovaks is now 3,000,000. Of this fully 500,000 have, within the last two decades, immigrated to the United States. The territory occupied by the Slovaks in Hungary and which comprises the Counties of Pozsony, Nyitra, Bars, Hont, Zólyom, Trencsén, Turócz, Árva, Liptó, Szepes, Sáros, Zemlén, Ung, Abauj-Torna, Gömör and Nógrád, is called "Slovensko," or the Land of the Slovaks. In 1894 the Magyars, the dominant race in Hungary, celebrated the 1000th anniversary of their arrival in that land. At what period the Slovaks first occupied their mountain homes is a matter of speculation. Certainly the event took place a long time before the arrival of the Magyars. Already in the ninth century they were known to have formed the nucleus of Svatopluk's Great Moravian Kingdom. Although the Magyars gradually subjugated

the Slovaks, they were unable, during all these centuries, to crush among these hardy mountaineers their Slavonic nationality. Politically the Slovaks owed allegiance to Hungary, but they have never ceased to be Slovaks.

Since 1867, when Hungary secured her autonomy, a crusade has been inaugurated having for its object the ultimate extermination of everything Slovak in the kingdom. Why? The main argument is that Slovaks are Panslavs and as such are dangerous to the safety of the Hungarian government.

We shall cite a few instances of how the Slovaks are persecuted in their ancient fatherland for no other crime than that of having been born Slovaks.

A few years ago a worthy Lutheran minister, John Skultéty, was disciplined by his bishop because at baptism he gave his child the name of "Cyril." The bishop explained that he would not tolerate any Panslavic saints' names in Hungary.

In the territory known as Slovensko there are about fifty (50) middle and higher schools of all kinds — gymnasia, real and normal schools — and in all of them the instruction is in Magyar. With the consent of the superintendent, professors may give, and as a matter of fact, do give, lessons in various languages, such as French, English, Croatian, Russian, etc., but Slovak, which is spoken by over three million subjects of the kingdom, is rigidly excluded. It would surely be fatal to the career of any professor to attempt to teach it.

Formerly small libraries of Slovak books were attached to a number of higher schools. These have been done away with. In the normal school at Trnava there used to be a modest Slovak library collected by F. O. Matzenauer, from the latter's private purse. Matzenauer's successor hid the books in a garret and the incumbent who followed wantonly burned them. In Stavnica the school officials threw 800 Slovak books on the rubbish heap.

On July 23, 1899, during Széll's ministry, a public meeting was held in Liptó Szt. Miklós. One Karol Salva, a school teacher, who has since been suspended for "Panslavistic agitation," attempted to speak concerning the lack of schools among Slovaks. Jóob, a government official who was present

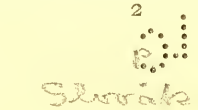

28 S '04

at the meeting, cautioned Salva not to use the term "Slovak." The speaker then used the word "man," instead of "Slovak"; but even this reference to Slovaks proved objectionable, and Salva was not allowed to proceed. The next speaker, the Rev. Kubik, was also stopped by Jóob because he alluded to Slovaks as the "men from Liptó County" and to their language as "our mother tongue."

Conformably to the Magyar State idea, which professes to ignore the Slovak nation, we read in a typical school text-book, prepared by John Győrffy and approved by the Ministry of Education, as follows: "Hungary is our fatherland in which, besides Magyars, live people speaking other languages. Thus we have in Hungary men of German, Rumun, Servian, Ruthene, Croatian and Slovene (Vend) nationality who compose, together with the Magyars, the Hungarian nation.

The Slovaks — who constitute almost one-sixth of the population of the country — are ignored. In fact, it is censurable for officials to use the term "Slovak," or "Slovensko," the obligatory names being "Highlander," "Highlands."

The law of 1868, Sec. 44, § 26 says in substance that every race in the land, irrespective of nationality, every commune or religious denomination has the right to found and to maintain out of its or their private means middle and higher schools."

Soon after the enactment of this law three private Slovak higher schools sprang into existence: a higher gymnasium at Nagy-Rócze; a Protestant lower gymnasium at St. Márton and a Catholic lower gymnasium at Zniováralja. Under Koloman Tisza, in 1874-5, all these three seats of learning were closed by order of the government on the usual ground of fostering Panslavistic agitation. At the same time the government confiscated the entire fund of the "Slovenská Matice," amounting to 100,000 florins and which had been raised by voluntary subscriptions. This money was afterwards applied toward the publication of a renegade sheet printed in the Slovak language. No one has been daring or foolhardy enough since this disastrous experience with Hungarian law, to raise another fund for Slovak high-schools, fearing confiscation.

A noted Magyar publicist and politician named Grünwald,

issued a book in 1878, on the "Felvidékiek" (Highlanders-Slovaks), in which he says in substance: "An educated Slovak who takes pride in his ancestry, is a traitor to his country. The Magyarization of Slovensko must be accomplished by the government by force, if necessary. The Slovaks are slaves and nature already intended them for drudges. Although faithful to their country, and brave in war, they seem to have been born to eternal bondage, for the terms "Slovak" and "Lord" are wholly incompatible. There is no Slovak nation, only a horde speaking that language. The so-called Slovak party consists of a few rebels, who should be done away with; the peasants will then be subdued with ease. To us, Magyars, is allotted the task of exterminating the Slavs, living on Hungarian soil. A compromise with the Slovaks is impossible; there is only one expedient left: they must be wiped out. If we Magyars would live, we must increase our numbers by assimilating the non-Magyar people."

The Hungarian constitution speaks of free press and speech and the rights of citizens to assemble, but the law, to cite Plutarch, "is like a spider's web to catch the weak, but may easily be broken by the strong." In 1879 a number of Slovak inhabitants of Tiszolcz organized a singing society. A draft of the by-laws was duly submitted to the local officials for approval, but it required just nineteen years for the government to take final action, deciding that Tiszolcz could not have a Slovak singing society. Why? Because the organization might lead to dangerous Panslavistic agitation and "to the ultimate disruption of the Hungarian nation." On the same ground the government systematically refuses to sanction the by-laws of any Slovak society whatever — be it educational, benevolent, mutual savings, dramatic, temperance or literary. The savings bank "Tatra," a representative financial institution in Upper Hungary was granted its charter only when the promoters consented to put on the Board of Directors men whom the government nominated.

Until recently Slovaks were not represented in the Hungarian Parliament, although the pure and mixed districts of Slovensko should have returned as many as fifty (50) Slovak

deputies. What was the reason? The solution of this shocking condition of things is directly attributable to the Hungarian electoral law, which is everywhere partial to the Magyar race, and to the corrupt methods employed in election times by government officials. In the first place, electors are arbitrarily disfranchised by local notaries, who prepare the electoral sheets. This is a very bold statement, yet literally true. In Nyitra County there were, in 1895, 22,812 electors. In 1897 the number was decreased to 17,073. Among the 5,739 electors, disfranchised for various reasons, there was not one Magyar! The electoral lists are prepared with the view of catching the unwary. An old trick is to misspell names. Thus Valek, if he be an opposition Slovak, is entered as Valon; Kasak as Kassan; Kucera as Kucuri, and so forth. Another method employed is to enter on the register either the wrong age or occupation of the voter, which of course results in his disqualification, leading, possibly, to arrest and punishment. Deputy Gedeon Rohonczy declared on the floor of Parliament February 14, 1898, that the government spent in the fall of 1896 three millions of the people's money, to defeat opposition candidates. He, Rohonczy, himself admitted receiving a bribe from the government that year, amounting to 5,000 florins.

In its insane desire to denationalize Slovensko at all hazards, the Hungarian government lent its aid to the "transportation" of Slovak children to pure Magyar districts. The first expedition of this kind, conducted ostensibly under the auspices of the " Culture Society of Upper Hungary," was undertaken in 1874 and netted 400 children. On the second expedition in 1887, 190 youngsters were captured and separated from their parents without the latter's consent. A third child hunt took place in 1888 and, with the assistance of gendarmerie, 86 children were taken away. The fourth expedition, organized in Liptó County, brought only 15 children. The fifth child crusade is recorded from Nyitra County in 1892, 174 children being herded together for transportation to Magyar districts in the Hungarian Lowlands. However, about this time a violent protest had been raised against this inhuman practice and it was stopped.

On July 15, 1897, the leading Slovak journal, "Narodnie Noviny," printed an article entitled "Slavery from Below and from Above." Ambro Pietor, one of the editors of the paper — not, however, the author of the alleged libelous article — was found guilty thereof and sentenced to eight months' imprisonment. Upon the editor's return from prison, his relatives, friends and admirers gathered to meet him at the railway station at Szt. Márton. However, the local gendarmes dispersed the orderly crowd for the ostensible reason that the singing of the national hymn, "Hej Slovaci," was "too demonstrative." On the same day the gendarmes broke in the house of Paul Mudron, where the editorial rooms of the "Narodnie Noviny" are located, in search of alleged incriminating documents, threatening to shoot anyone who interfered with them. But this was not the end. Attila Ujhelyi, a local official, lodged a complaint against 32 prominent Slovaks who came to welcome Pietor to the station. Long and ruinous litigation ensued with the result that the district Court sentenced to prison: Matus Dula for 3 months, B. Bulla 2 months, Svetozar Hurban 1 month, Vladimir Mudron 1, Andrew Halasa 1, Joseph Skultety 1, Joseph Capko 1, Steve Cablk 1, John Cablk 14 days, Ludwig Soltesz 14 days, Joseph Fabry 14 days, Joseph Cipar 1 month, Andrew Sokolik 14 days, Samuel Kucharik 14 days, Konstantin Hurban 1 month, Paul Mudron 14 days, Peter Kompis 1 month, Gedeon Turzo 14 days, Julius Branecky 14 days, Anton Novak 14 days, Anton Bielek 14 days, Miss Viera Dula was fined 50 florins, Miss Etelle Cablk 100 florins, Miss Helene Svehla 50 florins. The appellate Court to which the cases were taken, increased the sentences and fines along the whole line. Thus Matus Dula received 6 months' imprisonment, Svetozar Hurban 5 months, Mudron 3 months, and so forth.

This is one of the many instances of what kind of freedom of press and speech exists in Hungary. Suffice is to say that there is not a single Slovak journalist attached to a political paper, who has not, at one time or other, been confined in prison for political libel.

Thousands of cases of intolerable oppression could be cited,

— of right violated, law disregarded and justice dishonored, — all under the liberal and enlightened constitution of Hungary.

If it be true that the Hungarian constitution safeguards freedom of speech and press, why is it that the small band of Slovak journalists is harrassed with interminable libel suits?

Why are Slovak publishers kept in poverty by constant fines and confiscations?

Why is the Slovak clergy kept under constant espionage and hounded for preaching to their flocks in their mother tongue?

Why are pupils being expelled from high schools and seminaries for no other offense than that of reading Slovak literature?

Why are teachers, who are accused of pro-Slovak leanings, barred from promotion; and, reversely, why are Magyar renegades advanced over their heads, irrespective of qualifications?

* * *

We, American Slovaks, welcome you, delegates to the Peace Congress from Hungary, and express the hope that your stay among us may prove both pleasant and profitable. The lessons in liberty that we have learned since we have become citizens of this noble Republic are many and varied, and it is our sincere wish that, during your soujourn among us, you may learn them also and may proclaim it far and wide, upon your return to Hungary, that alone "a government of the people, by the people and for the people," will make its citizens happy and self-respecting.

Of all the delegates to the Peace Congress, you and your mission interest us most. The reason for this is obvious. Although we have renounced allegiance to your king and have severed all political ties that ever bound us to our common fatherland, we have never ceased to take the liveliest interest in its fortunes. Why? There are still over three millions of our kinsmen in Hungary and it is mainly for their sake that the affairs of Hungary continue to be the object of our deepest solicitude.

It has been reported in our press that you have come to America in a dual capacity; first, as delegates to the Congress mentioned above and, secondly, to study the workings of our republican form of government with a view of introducing American ideas abroad, wherever practicable.

If your absorbing studies will permit you to spare the time, we would respectfully invite you to visit the various Slovak colonies in the United States. As you well know, we Slovaks form fully nine-tenths of all the immigrants from Hungary. A visit to these colonies will prove highly instructive to you. It will demonstrate to you, that we are happy here, enjoying the full blessings of peace and equality before the law. Furthermore, you will notice that we have made a greater progress here, both materially and intellectually, than we could have ever hoped to accomplish in Hungary, during the same period of time.

It is reported by credible witnesses that at a reception given in your honor in the City of New York, one of your number in a stirring moment of enthusiasm declared that, save the name "democracy," the people of Hungary have the same measure of freedom as we Americans.

Noble Lord Apponyi, — you, who are charged with making this academic utterance, — do you think we American Slovaks can pass such a statement unchallenged in view of what is taking place in Slovensko today? Disprove it, if you can, that three millions of Slovaks in upper Hungary are treated as strangers in their ancient homes; that they are allowed to speak, but not their mother tongue; that they are made to contribute their blood and treasure to the maintenance of a government that grievously oppresses them in a thousand ways.

In Hungary, with a muzzled opposition press the people may believe this fine rhetoric about "freedom" and "equality," because they must. But here in free America — free in speech and press — it is our privilege to know the truth and knowing it, it is our sacred duty to proclaim it. If it be true that your Hungarian freedom is equal to ours, how will you explain the endless persecution of Slovak journalists for poli-

tical libels? There are almost as many Slovak journals published in the United States as abroad, and yet you have never read that any of their editors have been put in state's prison for political libels.

Why is the right to assemble denied to Slovaks at home, when it is freely accorded them in this country?

Why are Slovaks deprived of their natural right to found schools for the study of their mother tongue, when nobody would think of interfering with them on that score in the United States?

"Liberty, what crimes are committed in thy name!" we would exclaim with Madame Roland.

Over half a century ago Louis Kossuth sent a thrill of just indignation throughout the length and breadth of this country by recounting a series of atrocities perpetrated by the Austrian government on Magyar rebels. Singularly enough, the oppressed of 1848 have become the oppressors since 1867 and today the Magyar government treats the Slovaks with greater intolerance and severity than the Magyars ever experienced at the hands of the Austrian.

Bathyanyi's death found a replica in Sulek's gallows, a thing that has not been forgotten. Both men — the noble Magyar Bathyanyi and the poor Slovak student Sulek — died for the cause of their respective peoples.

If you have come here to study, you will soon be made aware that the policy which your government has been pursuing is not only immoral but also detrimental to the best interests of its people. That policy is based upon the fallacious belief that nothing save force will eradicate Slovak ideals and ambitions.

In no other country in the world will you find so many different races, and at the same time so little friction among them as in the United States. Persecution is unknown. The government does not meddle with the people's customs, faith or language, wisely leaving these things to a natural process of assimilation. If force or compulsion were used, as is the case in Hungary, this assimilation would surely be retarded. The American Slovak is one of the many willing subjects of

benevolent assimilation; and he takes pride in his American citizenship. Nobody taunts him for his nationality or persecutes him for having opinions of his own.

If on your home-coming you exercise your powerful influence with the government to change its pernicious policy toward our Slovak brothers; if you see to it that they are afforded equal protection under the law with other citizens; that they are placed in full enjoyment of rights of citizenship, since they have to share in the burdens thereof — then it will be believed that your journey to the United States had not been in vain.

Unless persecutions of our people cease, we American citizens of Slovak origin will consider it our duty to continue to expose and bare before the eyes of the world the sham and fraud of constitutionalism in Hungary.

Dated, New York City, Sept. 7, 1904.

A. S. AMBROSE
President National Slavonic Society, U. S. A. (Membership 17,000).

GEORGE ONDA
President First Catholic Slovak Union, U. S. A. (Membership 23,000).

MICHAEL JUHÁS
President Greek Catholic Union, U. S. A. (Membership 13,000).

ANDREW LUPČO
President Penna. Slovak Roman and Greek Catholic Union (Membership 6,000).

PAUL HARBULA
President Slovak Evangelical Union (Membership 4,000).

CHARLES REHAK
President Slovak Gymnastic Union "Sokol" (Membership 2,000).

P. V. ROVNIANEK
Editor "Amerikánsko Slovenské Noviny" and "Slovenský Denník."

S. FURDEK
Editor "Jednota."

JOHN SPEVÁK
Editor "Slovák v Amerike."

EDMUND UFFALUSY
Editor "Bratstvo."

PAUL J. ZATKOVICH
Editor "Amerikansko Ruský Viestnik."

JOHN PANKUCH
Editor "Hlásnik."

Mémoire

Adressé par des citoyens Américains d'origine slovaque aux membres hongrois du congrès interparlementaire de la paix réuni à Saint-Louis, Mo.

Septembre 1904

A SON EXCELLENCE LE COMTE APPONYI, ET A SES COLLÈGUES HONGROIS DU CONGRÈS INTERPARLEMENTAIRE DE LA PAIX, SAINT LOUIS, MO.

Excellence,
Messieurs:

Nous nous permettons de soumettre à votre considération bienveillante et impartiale le présent mémoire. Nous nous rendons compte que cette façon de procéder est quelque peu irrégulière, et que d'après les traditions établies, ce mémoire aurait dû vous être présenté en territoire hongrois dans notre pays natal. Mais comme les rapports qui existent entre votre gouvernement et les Slovaques rendraient cette procédure impraticable et même dangereuse, nous prenons la liberté, au nom de nos compatriotes, de vous le remettre sur le territoire neutre de la république libre des États-Unis.

Nous espérons que la lecture de ce mémoire vous donnera quelque sujet de méditation et permettra de porter remède à quelques unes des injustices qui y sont signalées.

* * *

Au nord-ouest de la Hongrie, sur le versant des Monts Tatra, s'étend le sol natal de la race Slovaque, un rameau de la famille des peuples slaves.

Les géographes évaluent le nombre des individus de race slovaque à 3,000,000. Sur ce nombre plus de 500,000 ont, pendant les 20 dernières années émigré aux États-Unis. Le territoire habité par les Slovaques en Hongrie, et qui comprend les comtés de Pozony, Nyitra, Bars, Hont, Zólyom, Trenczén, Turócz, Árva, Liptó, Szepes, Sáros, Zemplén, Ung, Abauj-Torna, Gömör, et Nógrad, est appélé Slovensko, ou le pays des Slovaques. En 1894, les Magyars, la race dominante en Hongrie, ont célébré le millénaire de leur arrivée en ce pays. On ne peut affirmer à quelle époque les Slovaques occupèrent pour la première fois leurs montagnes. Mais certainement ce fut bien avant l'arrivée des Magyars. Déjà au neuvième siè-

cle on sait qu'ils formaient le noyau du grand Royaume Morave de Svatopluk. Quoique ayant peu à peu subjugué les Slovaques, les Magyars furent incapables de faire renoncer ces hardis montagnards à leur nationalité Slavonique. Au point de vue politique les Slovaques sont soumis à la suzeraineté Hongroise, mais ils n'ont jamais cessé d'être les Slovaques.

Depuis 1867, époque à laquelle la Hongrie devint autonome, une croisade a été entreprise dans le but de faire disparaître tout ce qu'il pouvait y avoir des Slovaques dans le royaume. Pourquoi? Le principal prétexte c'est que les Slovaques sont panslavistes, et comme tels sont dangereux pour la tranquillité du gouvernement Hongrois.

Nous pouvons citer plusieurs exemples de la façon dont les Slovaques sont persécutés dans leur ancienne patrie pour le seul crime d'être nés Slovaques. Il y a quelques années, un respectable ministre luthérien, Jean Skultety fut de la part de son archevêque l'objet d'une mesure disciplinaire parce qu'il avait donné à son fils le nom de baptême de Cyrille. L'évêque expliqua qu'il ne tolérerait en Hongrie aucun nom de saints slaves.

Dans le territoire connu sous le nom de Slovensko, il y a environ 50 écoles secondaires et supérieures de différentes sortes, lycées, écoles d'arts et métiers et écoles normales, et dans toutes ces écoles l'enseignement est donné en langue magyare. Avec l'autorisation des directeurs, les professeurs peuvent faire des cours et en réalité font des cours en diverses langues, français, anglais, croate, russe, etc., mais le slovaque, parlé par plus de 3,000,000 de sujets du royaume est rigoureusement exclu. En l'enseignant un professeur risquerait sûrement de briser sa carrière.

Jadis un certain nombre d'écoles supérieures possédaient de petites collections de livres en slovaque. Ces bibliothèques ont été supprimées. A l'école normale de Trnava il y avait une modeste bibliothèque slovaque due à la générosité de F. O. Matzenauer. Le successeur de Matzenauer a caché les livres dans un grenier, et celui qui remplaça ce dernier les mit brutalement au feu. A Stavnica les fonctionnaires de l'enseignement jetèrent au rebut 800 livres en slovaque.

Le 28 juillet 1899 sous le ministère Szell, une réunion fut organisée à Liptó Szt. Miklós. Un instituteur nommé Karol Salva qui depuis a été mis en retrait d'emploi pour agitation panslaviste, essaya de parler du manque d'écoles pour les Slovaques. Un fonctionnaire du gouvernement qui assistait à la réunion, Joob, intima à Salva l'ordre de ne pas employer le terme Slovaque. Au lieu de Slovaque d'orateur employa alors le mot "homme", mais même cette façon de désigner les Slovaques fut considérée comme suspecte, et la parole fut retirée à Salva. L'orateur suivant, le pasteur Kubik, fut également interrompu par Joob parce qu'il désignait les Slovaques sous le nom de "les gens de Liptó" et appelait la langue slovaque notre langue maternelle.

D'après l'idée d'Etat telle que la conçoivent les Magyars, qui ne reconnaissent pas la nation Slovaque, a été rédigé le passage suivant d'un livre à l'usage des écoles, ouvrage dont l'auteur est Jean Györffy, et qui a été approuvé par le ministère de l'instruction publique:

"Notre patrie est la Hongrie où, outre les Magyars, habitent des peuples parlant des langues différentes. Ainsi, il y a en Hongrie des gens de nationalité allemande, roumaine, serbe, ruthène, croate, et slovène ou vende qui composent avec les Magyars la nation hongroise."

Nulle mention n'est faite des Slovaques qui composent un sixième de la population du pays. En fait il est officiellement défendu d'employer les mots Slovaque ou Slovensko, les termes obligatoires étant "gens des hautes terres" et "hautes terres."

La loi de 1868, sec. 44, parag. 26, dit en propres termes que toute race du pays, sans distinction de nationalité, toute commune ou congrégation a le droit de fonder et d'entretenir à ses frais des écoles secondaires et supérieures. Peu de temps après la mise en vigueur de cette loi, trois écoles particulières slovaques furent fondées. Ce furent un grand lycée à Nagy-Rocze, un petit lycée protestant à Saint-Marton, et un petit lycée catholique à Zniovaralja. Sous le gouvernement de Koloman Tisza en 1874-75, ces trois établissements d'enseignement furent fermés par ordre du gouvernement, sous le pré-

texte habituel que c'étaient des centres de propagande panslaviste. En même temps, le gouvernement confisquait tous les fonds de la Slovenska Matice s'élevant à 100,000 florins et qui avaient été recueillis par souscription volontaire. Cet argent fut consacré plus tard à la publication d'un organe renégat rédigé en langue slovaque. Personne n'a eu le courage ou plutôt l'inutile audace depuis cette application de la loi hongroise, de recueillir des fonds pour l'établissement d'écoles supérieures slovaques, de peur de voir cet argent confisqué.

Un publiciste et politicien Magyar de marque nommé Grünwald, publia en 1878 un livre sur les Felvidékiek, ou Slovaques des hautes terres, où il est dit en propres termes: " Tout Slovaque instruit qui s'enorgueillit de ses ancêtres est un traître à son pays. Les Slovaques sont des esclaves et la nature les a destinés elle-même aux travaux grossiers. Bien que fidèles à leur pays, et courageux à la guerre, ils semblent être nés pour une servitude éternelle, car les termes de Slovaque et de Maître semblent absolument incompatibles. Il n'y a pas de nation slovaque mais seulement une horde parlant cette langue; le soi-disant parti slovaque est une bande de rebelles qui devrait être supprimée. Ensuite ce ne serait qu'un jeu de venir à bout des paysans. C'est à nous les Magyars qu'appartient la tâche d'exterminer les slaves qui vivent sur le territoire hongrois. Tout compromis avec les Slovaques est impossible. Il ne reste qu'un parti à prendre: Les exterminer tous. Si nous autres les Magyars nous voulons vivre, nous devons augmenter notre nombre en assimilant les éléments non-Magyars de la population."

La constitution Hongroise parle de liberté de la parole et de la presse, du droit d'assemblée, etc., mais la loi, comme dit Plutarque, est une toile d'araignée qui attrape le faible mais qui est facilement déchirée par le fort.

En 1879, des Slovaques de Tiszolocz organisèrent une société chorale. Une copie des statuts fut dûment soumise à l'approbation des autorités locales, mais ce ne fut que 19 ans après que le gouvernement prit une décision, en vertu de laquelle Tiszolcz n'était pas autorisée à avoir une société chorale. Pourquoi? Parce qu'une organisation de ce genre pouvait être

une source d'agitation panslaviste dangereuse et amener finalement le démembrement de la nation hongroise. Pour les mêmes raisons le gouvernement refuse de sanctionner les statuts de toute société slovaque de quelque nature qu'elle soit: sociétés d'enseignement, de bienfaisance, d'épargne, de tempérance, sociétés dramatiques ou littéraires. La banque d'épargne Tatra une très importante institution financière de la Hongrie Supérieure, ne parvint à obtenir sa charte que quand les fondateurs eurent pris comme membres du conseil d'administration des gens désignés par le gouvernement.

Jusqu'en ces derniers temps, les Slovaques n'ont pas eu de représentants au Parlement hongrois, quoique les districts de population exclusivement slovaque eussent dû avoir au moins 50 députés. La raison de cet état de choses odieux doit être cherchée dans la législation électorale hongroise, qui est partout partiale pour la race magyare, et aux manœuvres de corruption électorales employées par les fonctionnaires du gouvernement.

En premier lieu, les notaires locaux qui préparent les listes électorales rayent certains individus. Ceci paraît une affirmation risquée, mais c'est cependant l'exacte vérité. Dans le comté de Nyitra, il y avait en 1895, 22,812 électeurs. En 1897 ce chiffre était réduit à 17,073. Parmi les 5739 électeurs rayés pour diverses raisons, il n'y avait pas un seul Magyar. Les listes électorales sont préparées de façon à surprendre ceux qui ne sont pas avertis. Une vieille ruse est de modifier l'orthographe des noms propres. Valek, s'il est slovaque de l'opposition, est enregistré sous le nom de Valon. Kasak devient Kassan, Kucera devient Kucuri etc. Un autre moyen employé c'est d'enregistrer incorrectement l'âge ou la profession du votant, ce qui naturellement, amène sa radiation, et parfois son arrestation et une punition disciplinaire. Le député Gédéon Rohonczy déclara le 14 février 1898 à la tribune du parlement que le gouvernement avait dépensé pendant l'automne de 1896 trois millions de florins pour triompher des candidats de l'opposition. Rohonczy lui-même avoua avoir reçu du gouvernement un pot-de-vin s'élevant à 5,000 florins.

Dans son désir insensé de dénationaliser le territoire slo-

vaque par tous les moyens, le gouvernement hongrois a prêté la main à la déportation d'enfants slovaques dans des districts purement magyars. La première expédition de ce genre, dirigée sous les auspices de la Société d'Education de la Hongrie supérieure, fut entreprise en 1874 et enleva 400 enfants. Lors de la seconde expédition en 1887, 190 enfants furent capturés et séparés de leurs parents sans le consentement de ces derniers. Une troisième chasse à l'enfant eut lieu en 1888 et avec l'assistance de la gendarmerie, 86 enfants furent enlevés.

La quatrième expédition organisée dans le comte de Liptó, ramena seulement 15 enfants. Lors de la cinquième, dans le comté de Nyitra, 174 enfants furent déportés dans des régions exclusivement magyares, dans les plaines de Hongrie. Cependant vers cette époque, de violentes protestations s'élevèrent contre cette pratique barbare et on y mit fin.

Le 15 juillet 1897, le principal organe slovaque, les Narodne Novini publia un article intitulé: L'esclavage d'en bas et d'en haut. Ambro Pietor, un des rédacteurs l'auteur de cet article soi-disant diffamatoire, fut reconnu coupable et condamné à huit mois de prison. Lorsque le journaliste revint de prison, ses amis, parents et admirateurs se rendirent en corps à la gare de Szt. Marton. La gendarmerie locale dispersa ce groupe paisible sous prétexte que le chant de l'hymne national Hej Slovaci constituait une provocation. Le même jour, les gendarmes pénétrèrent de force dans la maison de Paul Mudron où se trouvait la rédaction des Narodne Novini pour rechercher des documents déclarés suspects et menacèrent de mort quiconque s'opposerait à leur perquisition. Mais ce n'était pas tout. Attila Ujhelyi, un fonctionnaire local, demanda des poursuites contre 32 Slovaques de bonne famille qui étaient venus à la gare au devant de Pietor. Un procès long et coûteux s'ensuivit, qui se termina par les condamnations suivantes: Matus Dula, trois mois de prison, B. Bulla, 2 mois, Svetosar Hurban, 1 mois, Vladimir Mudron, 1 mois, André Halasa, 1 mois, Joseph Skultety, 1 mois, Joseph Capko, 1 mois, Steve Cabik, 1 mois, Jean Cabik, Ludwig Soltez et Joseph Fabry, 14 jours, Joseph Ciphar, 1 mois, André Sokolik, Samuel Kucharik, 14 jours, Constantin Hurban, 1 mois, Paul Mudron, 14 jours, Pe-

ter Kaupis, 1 mois, Gédéon Turzo, 14 jours, Julius Branecki, 14 jours, Anton Novak, 14 jours, Anton Biele, 14 jours, Viéra Dula, 50 florins, Estelle Kabik, 100 florins, Hélène Svehla, 50 florins.

La cour d'appel où ces causes furent rejugées, augmenta les peines, si bien que Svetozar Hurban reçut 5 mois, Matus Dula 6 mois, et Mudron 3 mois etc. Cela montre bien de quelle façon la liberté de la parole et de la presse existent en Hongrie. Qu'il suffise de dire qu'il n'y a pas un seul journaliste slovaque rédacteur à un journal politique qui n'ait pas au moins une fois dans sa vie mis en prison pour diffamation politique.

On pourrait citer des milliers de cas d'intolérable oppression, de violation des droits, lois méprisées, justice deshonorée, en tout cela sous la constitution hongroise, libérale et éclairée.

S'il est vrai que la constitution hongroise assure la liberté de la parole et de la presse, pourquoi cette petite troupe de journalistes slovaques est-elle continuellement harcelée de procès en diffamation?

Pourquoi les éditeurs slovaques sont-ils réduits à la pauvreté par des amendes et des confiscations continuelles?

Pourquoi le clergé slovaque est-il tenu sous un espionage constant, et persécuté pour tout sermon prononcé dans la langue maternelle des fidéles? Pourquoi chasse-t-on des écoles supérieures et des séminaires des éléves dont le seul crime était de lire des ouvrages en slovaque?

Pourquoi voit-on des professeurs, accusés d'être dans leur enseignement favorables aux slovaques, rayés des listes d'avancement? Et réciproquement, pourquoi fait-on avancer par dessus leurs têtes des Magyars renégats, qu'ils méritent ou non cette faveur?

* * *

Nous les Slovaques d'Amérique, nous vous souhaitons la bienvenue, délégués de Hongrie au congrès de la paix, et nous espérons que votre séjour parmi nous sera aussi agréable qu'utile. Les leçons de liberté que nous avons apprises depuis que nous sommes devenus citoyens de cette noble république, sont nombreuses autant que variées, et nous souhaitons sincèrement que pendant votre séjour parmi nous vous puissiez les appren-

dre aussi, afin, à votre retour en Hongrie, de proclamer urbi et orbi que, seul, le gouvernement du peuple par le peuple et pour le peuple peut faire des citoyens d'un pays des hommes heureux et dignes.

De tous les délégués au congrès de la paix, c'est vous et votre mission qui nous intéresse le plus. La raison est trop évidente. Quoique nous ayons abjuré notre fidélité à votre roi, et rompu les liens politiques qui nous unissaient à notre patrie commune, nous n'avons jamais cessé de prendre le plus vif intérêt dans tous les évenements de notre pays.

C'est qu'il reste encore plus de trois millions de nos frères en Hongrie, et c'est pour eux surtout que les affaires de Hongrie nous tiennent encore si profondément à cœur.

Nos journaux ont répandu le bruit que vous veniez en Amérique, d'abord en capacité de délégué au congrès de la paix, et ensuite, pour étudier le fonctionnement de notre forme républicaine de gouvernement, en vue d'introduire dans votre pays les idées américaines toutes les fois qu'elles seraient applicables.

Si vos études très absorbantes vous laissent le temps nécessaire, nous nous permettons de vous inviter respectueusement à visiter nos colonies slovaques des Etats-Unis. Comme vous le savez, nous autres les Slovaques formons les neuf dixièmes de l'immigration totale hongroise. Une visite à ces colonies serait pleine d'intérêt pour vous. Vous verriez que nous sommes heureux ici, jouissant des avantages de la paix et de l'égalité devant la loi. De plus, vous remarquerez que notre progrès matériel et intellectuel a été bien plus rapide dans ce pays qu'il n'aurait pu l'être en Hongrie pendant le même espace de temps.

Des témoins dignes de foi disent qu'à une réception en votre honneur dans la ville de New York, un membre de votre délégation aurait déclaré dans un moment d'enthousiasme émouvant, que, sauf le terme de démocratie, les habitants de la Hongrie jouissent de la même liberté que les Américains. Noble comte Apponyi, c'est à vous que sont attribuées ces paroles tout académiques. Croyez-vous que nous ne pouvons laisser passer sans la réfuter cette affirmation, en présence de ce qui se passe aujourd'hui dans le Slovensko.

Niez, si vous le pouvez, que trois millions de Slovaques de la Hongrie Supérieure sont traités comme des étrangers sur leur terre natale, qu'ils peuvent parler, mais pas leur langue maternelle, qu'ils sont obligés de contribuer de leur sang et de leur bourse au maintien d'un gouvernement qui pourtant les persécute douloureusement de mille façons.

En Hongrie, où la presse de l'opposition est muselée, les gens peuvent se laisser illusionner par ces phrases sur la liberté et l'égalité; ils sont bien obligés. Mais ici dans la libre Amérique, où tout peut se dire et s'écrire, c'est notre privilège de savoir la vérité, et notre devoir sacré de la publier. S'il est vrai que votre liberté hongroise est égale à la nôtre ici, comment expliquez-vous la persécution sans trêve dirigée contre les journalistes slovaques sous le nom de procès en diffamation? Il y a presque autant de journaux slovaques publiés aux Etats-Unis qu'en Hongrie, et cependant vous n'avez jamais entendu dire qu'un journaliste ait été enfermé dans une prison américaine pour diffamation politique.

Pourquoi le droit d'assemblée est-il refusé aux Slovaques dans leur patrie alors qu'il leur est accordé ici?

Pourquoi les Slovaques sont-ils dépouillés de leur droits naturels de fonder des écoles pour l'étude de leur langue maternelle, alors que personne ne songerait à leur en faire un reproche aux Etats-Unis?

" Liberté, que de crimes se commettent en ton nom! " pourrions-nous dire avec Madame Roland.

Il y a un siècle, un frisson de juste indignation fit trembler le pays tout entier quand Louis Kossuth dénonça les atrocités commises par le gouvernement hongrois sur les rebelles magyars. Chose étrange, les opprimés de 1848 sont devenus les oppresseurs depuis 1867, et aujourd'hui le gouvernement magyar traite les Slovaques avec plus de rigueur et d'intolérance que les Autrichiens n'en avaient montré à l'égard des Magyars.

L'exécution de Sulek a fait pendant à la mort de Bathyanyi, personne ne l'oublie. L'un et l'autre, le noble magyar Bathyanyi et le pauvre étudiant slovaque Sulek moururent pour la cause de leur peuple.

Si vous venez ici dans un but d'étude, vous ne tarderez pas à

remarquer que la politique poursuivie par votre gouvernement est non seulement immorale mais contraire aux intérêts vitaux de votre peuple. Cette politique part de cette conviction fallacieuse que la force seule pourra détruire l'idéal slovaque et les espérances slovaques.

Nulle part ailleurs au monde vous ne trouverez autant de races diverses et en même temps des rapports entre nationalités aussi faciles qu'aux Etats-Unis. La persécution est inconnue. Le gouvernement ne s'occupe nullement des coutumes du peuple, ni de sa religion, ni de sa langue, laissant à la nature le soin d'assimiler progressivement tous ces éléments.

L'emploi de la force ou des ordres impératifs comme en Hongrie ne feraient que retarder cette assimilation. Le Slovaque Américain est un de ceux qui se prêtent le plus volontiers à cette assimilation bienveillante. Il est fier de son titre de citoyen américain. Personne ne lui reproche sa nationalité, personne ne le persécute parce qu'il garde ses opinions personelles.

Si à votre retour, vous usez de votre puissante influence auprès du gouvernement pour lui faire modifier sa pernicieuse politique envers nos frères slovaques; si vous veillez à ce qu'on leur accorde la même protection légale qu'aux autres citoyens, à ce qu'ils jouissent pleinement de leurs droits de citoyens, puisque aussi bien ils ont à en supporter les obligations... alors le monde saura que votre voyage aux Etats-Unis n'a pas été inutile.

Tant que notre peuple ne cessera pas d'être persécuté, nous citoyens américains, slovaques de naissance, nous considérerons comme notre devoir de publier et de dévoiler aux yeux du monde entier le mensonge honteux du système constitutionnel en Hongrie.

New York, le 7 Septembre 1904.

A. S. AMBROSE
Président de la National Slavonic Society, U. S. A. (17,000 membres).

GEORGE ONDA
Président de la First Catholic Slovak Union, U. S. A. (23,000 membres).

MICHAEL JUHÁS
Président de la Greek Catholic Union, U. S. A. (13,000 membres).

ANDREW LUPČO
Président de la Penna. Slovak Roman and Greek Catholic Union (6,000 membres).

PAUL HARBULA
Président de la Slovak Evangelical Union (4,000 membres).

CHARLES REHAK
Président de la Slovak Gymnastic Union "Sokol" (2,000 membres).

P. V. ROVNIANEK
Rédacteur en chef des "Amerikánsko Slovenské Noviny" et "Slovenský Denník".

S. FURDEK
Rédacteur en chef du "Jednota".

JOHN SPEVÁK
Rédacteur en chef du "Slovák v Amerike".

EDMUND UFFALUSY
Rédacteur en chef du "Bratstvo".

PAUL J. ZATKOVICH
Rédacteur en chef du "Amerikansko Ruský Viestnik".

JOHN PANKUCH
Rédacteur en chef du "Hlásnik".

Emlékirat

A St. Louisban, Mo. 1904. évi szeptember hóban
tartott interparlamentáris békekongresszus
magyar tagjaihoz a tót származású
amerikai polgárok részéről.

NAGYRABECSÜLT GRÓF APPONYI ALBERT ÉS AZ INTERPARLAMENTÁRIS BÉKEKONGRESSZUS TAGJAINAK ST.-LOUISBAN,MO.

Nagyrabecsült Urak!

BEHATÓ és részrehajlatlan figyelmükbe ajánljuk a következő emlékiratunkat. Igen jól tudjuk, hogy e lépésünk tán szokatlan és szokás szerint inkább szülőhazájukban, Magyarországon volna előterjesztendő. Tekintettel azonban arra, hogy az önök kormányának a tótokhoz való viszonya azt nemcsak lehetetlenné, sőt veszélyessé tenné, vértestvéreink érdekében bátorkodunk azt ezen szabad köztársaság semleges területén Önökhöz intézni. Tesszük ezt azon reményben, hogy ezen emlékiratunk átolvasása felébreszti figyelmüket és talán az itt felsorolt némely bajok orvoslására vezetend.

* * *

MAGYARORSZÁG északnyugati része, a Tátra alja, hazája a tótoknak, a kik a nagy szláv család nemzeteinek egy ágát képezik. Középszámitás szerint a tótok ma 3,000,000 lelket számlálnak. Ebből az utolsó két évtized alatt kerek 500,000 lélek vándorolt ki Amerikába. A tótok által Magyarországon benépesitett terület, mely magában foglalja Pozsony, Nyitra, Bars, Hont, Zólyom, Trencsén, Turócz, Árva, Liptó, Szepes, Sáros, Zemplén, Ung, Abauj-Torna, Gömör és Nógrád vármegyéket, a „Szlovenszko", vagyis a tótok földje elnevezés alatt ismeretes. Az uralkodó faj, a magyarok, az 1894-ik évben 1000-edik évfordulóját ünnepelték Magyarországba való bejövetelöknek. Hogy a tótok mely időtájban telepedtek le a jelenlegi általuk benépesitett területen, az még most is kutatás tárgyát képezi. Tény az, hogy ez sokkal előbb a magyarok bejövetele előtt történt. Ismeretes dolog, hogy a kilenczedik században Szvatopluk Nagy Morva birodalmának a magvát ők képezték. Daczára annak, hogy a magyarok a tótokat fokonként alávetették magoknak, mindazáltal nem voltak századokon át képesek ezen hegyi lakókat tót nemzetiségükből kivetkőztetni. Po-

litikai tekintetben a tótok Magyarország alattvalói, de sohasem szüntek meg tótoknak maradni.

Az 1867 év óta, midőn Magyarország önállóságát kivivta, mozgalom indult meg azon czélból, hogy minden, a mi tót, elnyomassék. Miért? A legfőbb érvelés az, hogy a tótok pánszlávok és mint ilyenek veszélyeztetik a magyar állam biztonságát.

Fel kell hoznunk egy nehány példát, hogy a tótok őshazájukban mennyire üldöztetnek és pedig nem más okból, csak azért, mert tótoknak születtek.

Egy nehány évvel ezelőtt Skultéty János, egy tiszteletre méltó lutheránus lelkész ellen a saját püspöke fegyelmi eljárást inditott azért, mert egyik gyermekét „Cyrill" névre keresztelte. A püspök azzal érvelt, hogy semmiféle pánszláv szent nevét Magyarországon el nem tűrheti.

A Szlovenszko elnevezés alatt ismeretes területen mintegy ötven (50) mindenféle középiskola létezik, gymnasium, reál és egyéb iskola — és mindezekben az oktatási nyelv a magyar. A tanfelügyelő engedelmével a tanárok adhatnak és magától értetődik, hogy adnak is magánoktatásokat a különböző, úgy mint francia, angol, horvát, orosz, stb. nyelvekben, de a tót nyelv, mely Magyarországon három millió alattvalónak az anyanyelve, határozottan ki van zárva. Minden esetre végzetes volna bármely tanárra nézve, ha a tót nyelvben való oktatást megkisérlené.

Hajdan nehány felsőbb iskolának jelentékeny tót könyvtára is volt. Ezt beszüntették. A nagyszombati iskolának volt tekintélyes tót könyvtára, melyet Matzenauer O. F. a saját pénzén szerzett és felállitott. Matzenauer utódja rejtegette a könyveket a ház padlásán és az utána következő utódja rosszhiszemüleg fölégette azokat. Selmeczbányán pedig az iskolai közegek 800 tót könyvet a szemétdombra vetettek.

1899 évi julius 23-án, Széll miniszterelnöksége alatt, Liptó-Szt-Miklóson közgyülés tartatott. Szalva Károly tanitó, a ki állásától „pánszláv agitálás" miatt felfüggesztetett, beszélni kezdett a tót iskolák hiányáról. Jóob állami hivatalnok, ki jelen volt a gyülésen, figyelmeztette Szalvát, hogy a „Tót" kifejezést ne használja. Erre a szónok a „Szlovák" helyett hasz-

nálta az „alattvaló“ kifejezést, de a tótok ezen megjelölése is kifogásoltatott és Szalva nem folytathatta beszédét. A következő szónokot, Kubik lelkészt, Jóob ugyancsak félbeszakította, mert a tótokat illetőleg az „alattvalók Liptó megyéből“ és nyelvöket illetőleg „anyanyelvünk“ kifejezéseket használta.

Győrffy János által a magyar állameszme összhangzásában, mely a tót nemzetet következetesen figyelmen kivül hagyja, szerkesztett és a közoktatásügyi minisztérium által jóváhagyott egyik tankönyvében a következőt olvassuk: „Magyarország a mi hazánk, melyben a magyarokon kívül találunk még más nyelvü lakosokat is. Ezek a német, román, szerb, ruthén, horvát és szlavon (Vend) nemzetiségüek, a kik a magyarokkal egyetemben képezik a magyar nemzetet.

A tótok, a kik az ország népességének majdnem egy hatod részét képezik, nincsenek felemlitve. És tényleg, a hivatalnokoknak nincsen megengedve a „Szlovák“ vagy „Szlovenszko“ kifejezések használata, „Felvidékiek“, „Felvidék“ lévén a rendes megjelölés.

Az 1868-iki törvény 44. czikke 26. paragrafusa úgy szól, hogy „minden faj az országban nemzetiségre való tekintet nélkül, minden világi vagy egyházközség jogositva van a saját eszközeiből alapítani s fentartani közép- és felsőbb iskolákat.“

Nemsokára ezen törvény szentesitése után három tót középiskola keletkezett: főgymnásium Nagy-Rőczén, protestáns algymnásium Szent-Mártonban és katholikus algymnásium Znió-Váralján. Tisza Kálmán kormánya alatt, 1874-5-ben mindezen három iskola miniszteri rendelet folytán pánszlavistikus tanok terjesztésének szokásos ürügye alatt bezáratott. Ugyanakkor az állam a „Szlovenszká Matica“ 100,000 forintra rúgó alaptőkéjét, mely önkéntes adományokból folyt be, elkobozta. Ezen pénz aztán egy tót nyelven szerkesztett tót ellenes ujság kiadására fordittatott. A magyar törvény ezen szerencsétlen megtapasztalása óta senki sem mert vaktában tót iskolák alapitására uj alaptőkét gyüjteni, mert félt az elkobzástól.

Grünwald, a nevezetes magyar iró és politikus, 1878-ban „Felvidékiek“ (felvidéki tótok) czim alatt röpiratot bocsátott ki, melyben egyebek közt ezeket mondja: „A müvelt tót, a ki büszke származására, hazaáruló. Kell, hogy az állam keresz-

túlvigye a Szlovenszko megmagyarositását erőszakkal, ha szükséges. A tótok rabszolgák és a természet is rabszolgákká teremtette őket. Daczára annak, hogy hűk hazájokhoz, vitézek a csatában, mindazáltal úgy látszik, hogy örök rabszolgaságra vannak teremtve, mert velök a „Szlovák" és „Úr" kifejezések egyáltalában össze nem egyeztethetők. Tót nemzet nem létezik, csak azon nyelvet beszélő gyülevésznép. Az úgynevezett tót-párt egy nehány izgatóból áll, a kiket el kellene tenni láb alól; a parasztokkal azután könnyen lehetne rendet csinálni. Ránk, magyarokra, esett az a feladat, hogy a magyar földön lakó szlávokat kiirtsuk. A tótokkal való kiegyezés lehetetlen; csak egy mód marad hátra: ki kell őket irtani. Ha mi, magyarok, azt akarjuk, hogy létezhessünk, szaporítani kell számunkat a nem magyar népek beolvasztásával."

A magyar alkotmány biztosítja a sajtó szabadságot és a polgárok szabad gyülekezési jogát, ellenben a törvény, hogy Plutarch szavait idézhessük, „olyan, mint a pókháló, a gyengék befogására, de melyet erős kezek könnyen szétténhetnek." Tiszolcz város tót polgárai 1879-ben dalkört alapítottak. Törvény szerint az alapszabályok a helybeli hatóságokhoz helybenhagyás végett fel lettek terjesztve, de teljes tizenkilencz év kellett hozzá, míg az állam ez ügyben végleg határozott, és akkor is olyan értelemben, hogy Tiszolcznak nem engedtetett meg tót dalkört alapítani. Miért? Mert ezen egylet talán veszélyes pánszláv eszméket hirdetett és „végeredményben a magyar nemzet egységét veszélyeztette volna." Az állam ez alapon következetesen megtagadja bármi néven nevezendő tót egylet,—legyen az önképző, jótékonysági, kölcsönös takarék, képzőművészeti, mértékletességi vagy irodalmi egylet alapszabályainak szentesítését. A „Tátra" Felső Magyarország egyik vezérpénzintézete alapítására csak azon feltétel alatt adatott meg az engedély, midőn a alapítók beleegyeztek, hogy a directóriumba az állam a saját embereit is kinevezze.

A magyar országgyűlésen a tótok a legutóbbi ideig nem voltak képviselve, daczára annak, hogy a Szlovenszko tiszta és kevert választó kerületei legalább is ötven (50) tót képviselő által lehettek volna képviselve. Mi volt ennek az oka? Ezen borzasztó állapotnak az oka egyenesen a magyar választási tör-

vényben van, a mely a magyar faj javára részrehajló és az állam közegeinek a választások alkalmával kifejtett corrupt modorában keresendő. A választók első sorban a helybeli jegyzők által, kik a választók összeírási bizottságában a választók névjegyzékét készitik, fosztatnak meg választási joguktól. Ez ugyan igen bátor állítás, de szóról-szóra igaz. Nyitra vármegyében 1895-ben 22,812 választó volt. 1897-ben ezen szám 17,073-ra szállittatott le. A választási jogától megfosztott 5,739 választó között nem találunk egyetlen magyart sem! A választói jegyzékek úgy állíttattak össze, hogy a mit sem sejtő választók lépre menjenek. Régi fogás, hgy a nevek a választói jegyzékbe tévesen vezettetnek. Igy például a Valek név, ha annak ellenzéki tót ember a viselője, Valonnak vezettetik be; Kasak Kassan-nak; Kucera Kucuri-nak és így tovább. Egy másik alkalmazásban levő mód az, hogy a választó helytelen kora és foglalkozása jegyeztetik fel, a mi természetesen a választót megfosztja választói jogától, sőt esetleg az illető elzáratását és megbüntetését okozza. Rohonczy Ödön országgyülési képviselő a képviselőháznak 1898. évi február 14-én tartott ülésén kijelentette, hogy az állam három millió forintot költött, hogy megbuktathassa az ellenzéki jelölteket. Rohonczy akkor maga is beismerte, hogy az állam őt 5,000 forinttal vesztegette meg.

A magyar állam azon őrületes vágyában, hogy a Szlovenszkót nemzetiségi jellegétől megfoszthassa, segédkezet nyujtott a tót gyermekeknek a tősgyökeres magyar kerületekbe való „elszállításához." Az első ilynemü expedició, a mely tüntetőleg a „Felső Magyarországi közmüvelődési egyesület" felügyelete alatt vitetett véghez, 1874-ben történt és az eredmény 400 gyermek elszállitása volt. A második expedició alkalmával, 1887-ben, 190 gyermeket fogtak és választottak el szüleitől, az utóbbiak beleegyezése nélkül. Egy harmadik gyermek-vadászatot 1888-ban rendeztek és a csendőrök segítségével 86 gyermek szállíttatott el. A negyedik expedició eredménye Liptó megyéből csak 15 gyermek volt. Az ötödik gyermek-fogdosás 1892-ben Nyitra megyében történt, a midőn az alföldi magyar kerületekbe szánt 174 gyermeket harácsoltak össze, végre ezen embertelen eljárás ellen azonban erélyes tiltakozás emeltetvén, további fogdosás be lett szüntetve.

A „Národné Noviny“ tót vezér ujságban 1897 évi julius 15-én megjelent egy czikk, „Rabszolgaság alólról és felőlről“ czim alatt. A szerkesztők egyike, Pietor Ambrus, daczára annak, hogy nem ő volt az állitólag sértő czikk szerzője, bűnösnek találtatott és nyolcz havi fogházra itéltetett el. A fogházból való visszatérése alkalmával rokonai, barátai és tisztelői a szt. mártoni vasuti állomáson fogadtatására összegyültek. A helybeli csendőrség azonban a magát tisztességesen viselő tömeget szétkergette, mert állitólag a „Hej Slováci“ nemzeti hymnust nagyon is tüntetőleg énekelték.“ Ugyanaz nap a csendőrök a „Narodné Noviny“ Mudron Pál házában levő szerkesztőségébe nyomultak, kutatván állitólagos sértő czikkek után és lelövéssel fenyegetve mindenkit, ki őket ebben akadályozná. De ez még nem volt elég. Ujhelyi Attila, helybeli hivatalnok, 32 előkelő tót polgár ellen, kik Pietornak az állomáson történt fogadtatásán jelen voltak, pert inditott. Hosszú, költséges per keletkezett, a melynek az volt az eredménye, hogy a törvényszék börtönbüntetésre itélte el a következőket és pedig: Dula Mátét 3, Bulla B. 2, Hurban Szvetozárt 1, Mudron Vladimirt 1, Halassa Andrást 1, Skultéty Józsefet 1, Capkó Józsefet 1, Cablk Istvánt 1 hónapi, Cablk János 14, Soltész Lajos 14, Fábry József 14 napi, Cipár Józsefet 1 hónapi, Sokolik Andrást 14 Kucharik Samut 14 napi, Kompis Pétert 1 hónapi, Turzó Gedeont 14 napi, Branecky Gyulát 14, Novák Antont 14, Bielek Antont 14 napi börtönre; Dula Viera kisasszonyt 50 frt, Cablk Etel kisasszonyt 100 frt., Svehla Helén kisasszonyt 50 frt. birságra. A felebbezési biróság, a hová az ügy felterjesztetett, a börtönbüntetéseket és birságokat felemelte. Igy például Dula Máté büntetése 6 hónapi börtönre, Hurban Szvetozáré 5 hónapi, Mudroné 3 hónapi börtönre stb. emeltetett fel.

Ez csak egy példa a sok közül, annak bebizonyitására, hogy milyen sajtó- és szólás szabadság létezik Magyarországon. Elégséges, ha e helyen megemlitjük, hogy a tót politikai lapoknál egyetlen egy szerkesztő sincs, a kinek sajtó-pere ne lett volna és az illető el ne itéltetett volna.

Ezer és ezer esetet hozhatnánk fel — jogtiprásról, türhetlen elnyomatásról, a törvény kijátszásáról és az igazságszolgáltatás megbecstelenitéséről- és mindez Magyarország liberális és felvilágosodott aerája alatt történik.

Ha igaz az, hogy a magyar alkotmány védnöke a szabad szólásnak és szabad sajtónak, hogyan lehetséges, hogy a tót ujságirók kis csoportját örökös sajtó-perekkel zakklatják?

Miért tétetnek anyagilag tönkre a tót ujságirók a folytonos birságok és elkobzások által?

Miért állanak örökös kémkedés alatt és üldöztetnek a tót papok azért, mert a hivőknek az ő anyanyelvükön hirdetik az Isten igéjét?

Miért csapják ki a felsőbb iskolák és képezdék növendékeit azért, mert a tót irodalmat tanúlmányozzák?

Miért vannak az előléptetésből kizárva a tanitók, kik azzal vádoltatnak, hogy tót szellemben tanitanak; és megforditva, miért van ezek előtt elsőbbségük a magyar renegátusoknak, képzettségökre való tekintet nélkül?

Mi, amerikai tótok, üdvözöljük Önöket, a béke kongresszus magyar tagjait, kifejezést adva azon óhajunknak, hogy köztünk való tartózkodásuk nemcsak kellemes, de hasznos is legyen. A szabadság tanai, melyeket e dicső köztársaságban elsajátitottunk, igen különfélék és őszintén kivánjuk, hogy köztünk való tartózkodásuk alatt Önök is sajátitsák el azokat és Magyarországba való visszatérésük alkalmával széltében-hosszában hirdessék, hogy egyedül a „népkormányzat, a nép által és a népért" teheti polgárait boldogokká és önérzetesekké. A béke kongresszus magyar tagjai között, Önök és az Önök missiója érdekel leginkább. Ennek oka világos.

Daczára annak, hogy az Önök királya iránti hüségről lemondtunk és elszakitottunk minden politikai kapcsot, mely valaha közös hazánkhoz kötött, mégis mindenkor élénk érdeklődéssel vagyunk annak sorsa iránt. Miért? Hiszen még mindig három millió vértestvérünk él Magyarországon és főképen az ő érdekükben Magyarország ügyei a legmélyebb érdeklődésünk tárgyát képezik.

Sajtónk révén tudomásunkra jutott, hogy Önök kettős czélból jöttek Amerikába; először, mint az emlitett kongresszus tagjai és másodszor, hogy a mi köztársaságunk államformáját tanúlmányozzák azon czélból, hogy az amerikai eszméket odahaza meghonositsák, a hol csak lehetséges.

Ha az Önök beható tanulmányaira szánt idő megengedi,

ezennel tisztelettel meghivjuk, miszerint látogassák meg a különböző tót kolóniákat az Egyesült Államokban. Amint Önök igen jól tudják, mi tótok a magyarországi kivándorlók teljes kilencz tized részét képezzük. A tót kolóniák meglátogatása Önökre nézve igen tanulságos lenne. Meg fognának győződni, hogy boldogok vagyunk itten, teljesen élvezve a béke áldását és egyenlőséget a törvény előtt. Látni fognák, hogy úgy anyagilag, mint müveltség tekintetében itt tovább haladtunk, mint a miről hasonló időszak alatt Magyarországon még csak álmodnunk sem lehetett volna.

Megbizható tanuk előadása szerint a New Yorkban az Önök tiszteletére rendezett fogadtatáson Önök egyik tagja elragadó lelkesülése pillanatában kijelentette, hogy, kivéve a „demokracia" elnevezést, Magyarország népe éppen olyan szabadságban részes, mint mi amerikaiak!

Nemes gróf Apponyi, — Ön volt az, ki állitólag igy nyilatkozott,—azt hiszi-e, hogy mi amerikai tótok hallgatagon, ellenvetés nélkül hagyhatunk ily állitást, figyelembe véve azt, hogy mi történik manapság a Tót Felvidéken? Czáfolja meg azt, ha tudja, hogy három millió tóttal ősi hazájukban, Felső Magyarországon, úgy bánnak, mint idegenekkel; hogy ámbár anyanyelvükön beszélni nem szabad, vérükkel és pénzükkel kötelesek hozzájárulni oly kormány fentartására, a mely őket ezerféle képpen elnyomja.

Magyarországon a szájkosarazott ellenzéki sajtó mellett a nép a „szabadság" és „egyenlőség"-ről hirdetett szónoklatokban talán hisz, mert hinnie kell. De itt Amerikában, a sajtó és szólásszabadság hazájában — azon előnyben vagyunk, hogy megismerhetjük az igazságot és ismerve azt, szent kötelességünk, hogy azt hirdessük is. Ha igaz az, hogy a magyar szabadság egyenlő a mi szabadságunkkal, hogyan magyarázható a hirlapirók sajtópörökkel való örökös zakklatása? Az Egyesült Államokban körülbelül annyi tót ujság jelenik meg, mint Magyarországon és mégis Ön sohasem hallotta, hogy az előbbiek szerkesztői sajtóperekkel üldözve, avagy börtönbe vetve lettek volna?

Miért vannak a tótok odahaza megfosztva szabad gyülekezési joguktól, mikor azt ezen országban szabadon gyakorolhatják?

Miért vették el a tótoktól azon természetadta jogot, hogy saját anyanyelvük müvelése czéljából iskolákat alapithassanak, mikor az Egyesült Államokban senkinek sem jut eszébe ezt megakadályozni?

„Ó szabadság, mily bűnök követtetnek el nevedben!“ Igy kiálthatnánk fel Roland asszonysággal.

Félszázaddal ezelőtt Kossuth Lajos ezen ország széltébenhosszában jogos megbotránkozásának adott kifejezést, felsorolván az ausztriai kormánynak a magyar felkelőkön elkövetett sérelmek hosszú sorozatát. Különös, hogy az 1848. évi elnyomottak 1867. óta elnyomókká lettek, és manapság a magyar kormány sokkal inkább elnyomja a tótokat, mint valaha az osztrák kormány elnyomta a magyarokat.

Batyányi halála visszhangot talált Sulek felakasztásában, a mi oly tény, mit felejteni nem lehet. Mindkét férfiu,—a büszke magyar Batyányi és a szegény tót deák, Sulek—a saját népeikért, ugyanazon eszmeért haltak meg.

Ha tanúlmány czéljából jöttek Önök ide, akkor nemsokára be fogják látni, hogy azon politika, melyet az Önök kormánya eddig folytatott, nemcsak erkölcstelen, de egyszersmind a saját érdekeire nézve is veszélyes. Ezen politika azon téves meggyőződésen alapul, hogy a tót eszmék kiirtásában semmiféle erőszakos eszközöktől sem riad visza.

A világ egy országában sem él annyi különböző népfaj és e népfajok közti surlódás sehol sem oly elenyésző csekély, mint az Egyesült Államokban. Az üldöztetés itt ismeretlen. A kormány itt nem avatkozik a népek szokásai, vallása, vagy nyelvébe, hanem okos tapintattal az assimilátiónak szabad folyást enged. Ha a kormány erőszakot használna, úgy mint Magyarországon, ezen egybeolvadás bizonyára megakasztatnék. Az amerikai tótnak nagy hajlama van az önkéntes assimilátióhoz; az amerikai tót büszke amerikai állampolgárságára. Nemzetiségéből senki gúnyt nem űz és nem üldözi azért, mert saját meggyőződése van.

Ha, visszatérve hazájukba, Önök felhasználják hatalmas befolyásukat a kormánynyal szemben, hogy a tót testvéreink iránti káros politikáját változtassa meg; ha gondjuk lesz rá, hogy a többi polgárokkal egyenlően a törvény oltalmában ré-

szesüljenek; hogy polgári jogaik teljes élvezetébe visszahelyeztessenek, — minthogy idáig csak a terhek viselésében volt részök—akkor elhisszük, hogy amerikai útjuk nem volt hiábavaló.

Mindaddig, a míg vértestvéreink üldöztetése meg nem szűnik, mi amerikai polgárok kötelességünknek fogjuk tartani, hogy még részletesebben hozzuk a világ szine elé a magyar alkotmány leple alatt elkövetett csalárdságokat.

Kelt New York City, 1904. szept. 7-én.

A. S. AMBROSE
A „tót nemzeti egylet" elnöke az Egyesült Államokban (Tagok száma 17,000).

GEORGE ONDA
Az „első kath. tót egylet" elnöke az Egyesült Államokban (Tagok száma 23,000).

MICHAEL JUHAS
A „görög kath. egylet" elnöke az Egyesült Államokban (Tagok száma 13,000).

ANDREW LUPČO
A „pensylvániai róm. és görög kath. tót egylet" elnöke (Tagok száma 6,000).

PAUL HARBULA
Az „ág. hitv. evangélikus tót egylet" elnöke (Tagok száma 4,000).

CHARLES REHÁK
A „Sokol" tót torna egylet elnöke (Tagok száma 2,500).

P. V. ROVNIANEK
Az „Amerikansko Slovenské Noviny" és a „Slovensky Dennik" szerkesztője.

S. FURDEK
A „Jednota" szerkesztője.

JOHN SPEVÁK
A „Slovák v Amerike" szerkesztője.

EDMUND UJFALUSY
A „Bratstvo" szerkesztője.

PAUL J. ZATKOVICH
Az „Amerikansko Ruskij Wiestnik" szerkesztője.

JOHN PANKUCH
A „Hlásnik" szerkesztője.

L. of C.

LIBRARY OF CONGRESS
0 019 772 478 A